

УДК 100.74:413.163

О.Є.Мисечко,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Житомирський педуніверситет)

ІСТОРИКО-ЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОНИКНЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

В статті досліджується дія загального діалектичного принципу єдності історичного та логічного у процесі поповнення словникового складу української мови. Аналізу підлягають причини, функції та місце лексичних запозичень з англійської в українську мову.

Мова – одне з найбільших багатств людства – вже багато сторіч використовується як дивовижно досконалий засіб спілкування, обміну думками, збереження культурної спадщини. Дослідження взаємозв'язків мов, які існують на земній кулі, складає суттєвий розділ філологічної науки.

Найбільшому впливові інших мов підлягає лексичний склад. Це пов'язано з тим, що між народами весь час існують певні економічні, політичні, культурні та інші зв'язки, внаслідок яких у кожную мову проникають слова і вирази з інших мов. Запозичення іншомовних лексичних елементів – один з істотних шляхів збагачення лексичного складу мови.

Слід відмітити, що при, здавалося б, зовнішній хаотичності процесу запозичення іншомовних слів у його методологічній основі чітко проглядається дія загального діалектичного принципу єдності історичного й логічного. Якщо розглядати сучасний стан словникового складу мови як категорію логічного, тобто відносно зрілу структуру, а під категорією історичного розуміти довготривалі у хронологічному сенсі процеси входження у цей склад іншомовної лексики, то взаємодія історичного й логічного постає як скорочене, очищене від випадковостей та зигзагів відображення історичного в логічному. У кінцевому результаті довготривалі взаємодії мови-запозичувача та мови-донора у сталому складі першої закріплюються тільки ті елементи другої, які проходять випробовування часом і соціальними потребами. Лексичні одиниці, які запозичуються випадково, просто як данина моді чи ще за якихось інших причин, врешті-решт відпадають як зайві та неорганічні для мови-запозичувача. Усвідомлення об'єктивності та невблаганності цього процесу дозволило б заощадити найбільш нетерплячим борцям за чистоту рідної мови багато сил, які можна було б спрямувати на більш конструктивну діяльність.

Другий аспект взаємодії історичного й логічного, який відмічається у загальній методології, стверджує, що, крім скороченого відображення логічним історичного, відбувається ще й перетворення історичного в логічному. У перенесенні на конкретне філологічне дослідження це звучить так: запозичені лексичні одиниці в процесі їх функціонування в мові-запозичувачі досягають різного рівня їх асиміляції. Причому цей рівень визначається не стільки хронологічною ієрархією появи запозичень, скільки їх практичною актуальністю для мови-запозичувача на даний момент, тобто, не завжди слово, яке було запозичене раніше, асимілюється краще, ніж більш пізні за хронологією запозичення. Функціональні потреби усталеного на даний час мовного складу та соціального замовлення виступають, таким чином, більш важливим критерієм ієрархії лексичного складу мови, ніж хронологічна послідовність надходження запозиченої лексики.

З оглядом на вищезазначене методологічне підґрунтя, звернімося до розгляду взаємодії сучасної української та англійської мов. Англійська мова як джерело поповнення словникового складу української мови безпосередньо чи через посередництво інших мов заявила про себе головним чином у XIX та XX ст. У другому, виправленому й доповненому виданні Словника іншомовних слів за редакцією академіка АН УРСР О.С.Мельничука (1985 р.) їх нараховується близько 950 одиниць, запозичених з англійської мови [1].

Більшість відомих українських мовознавців (Л.А.Булаховський, Ю.О.Жлуктенко, М.А.Жовтобрюх, М.А.Плющ та ін.) відмічають, що лексичні запозичення з англійської мови почали проникати в словниковий запас української мови і засвоювалися там здебільшого через російську мову. У російській літературній мові XIX ст. англійські слова опинилися, на думку дослідників, або завдяки посередництву інших західноєвропейських мов, зокрема французької, наприклад: **бюджет** (франц. *budget* з англ. *budget*), **вагонетка** (франц. *waggonet*, зменш. від *wagon* - вагон з англ.), або при безпосередньому контакті з носіями англійської мови.

Можливість таких контактів значно зросла за часів правління Петра I, який намагався встановити більш близькі й регулярні зв'язки Росії з рядом західних держав, наблизити її до західноєвропейських стандартів, що супроводжувалося відчутними змінами у лексиці.

Наступний різкий приплив західноєвропейської лексики в російську і, відповідно, українську мови розпочався у 30-ті роки і тривав до 90-х років XIX ст. Можна сміливо сказати, що в ці роки визначалося широке коло термінів західноєвропейського походження, міцно засвоєних російською літературною мовою і збагативших її лексику. Не забуваймо, що саме на цей період припадає формування української національної літературної мови, якій через відомі імперські укази (1863 р., 1876 р.) часто доводилося користуватися надбаннями російської мови, оскільки друк українською мовою шкільних підручників, науково-популярних видань та оригінальних літературних творів і перекладів був заборонений. Значну частину запозиченої в той період лексики склали так звані інтернаціоналізми - слова, представлені в схожій фонетичній оболонці, зі схожим значенням у різних, навіть не дуже споріднених мовах. Серед них такі слова, як **бойкот**, **бокс**, **бюджет**, **генетика**, **гумор**, **експрес**, **експорт**, **імпорт**, **танк**, **чек**.

У перші десятиліття ХХ століття з'явилися слова: **блюмінг, джаз, светр, трактор, тролейбус, френч, фокстрот, фільм** (історично перша форма - **фільма**), **чемпіон** тощо. У цілому в цей період іншомовних запозичень з'являлось мало, оскільки новоутворена радянська держава знаходилася в ізолюваному від усього світу стані.

З другої половини 20-х років процес запозичення активізується за рахунок наукових та технічних термінів, спортивної та культурної лексики, назв предметів побуту. В результаті статистичної обробки Словника іншомовних слів за редакцією І.В.Льохіна та Ф.М.Петрова [2] виявлено, що до його складу включено 707 англо-мовних слів, що становить 3,54% усього словникового реєстру (20 000 одиниць).

З середини 50-х років на фоні явища так званої соціально-політичної "відлиги" проникнення англо-мовних запозичень в російську й українську мови знову посилюється. Цього разу їх частка серед усіх інших західно-європейських запозичень є найбільшою [3: 269]. З 1955 до 1985 року кількість англо-мовних слів у мовному обігу збільшилася на 34% (за даними аналізу Словника іншомовних слів за ред. О.С.Мельничука). Словник поповнився такими словами, як **автостоп, бестселер, біг-біт, Бітлз, біфштекс, брифінг, вельвет, вестерн, детектив, джип, дизайн, дисплей, інтерв'ю, кемпінг, комікс, комп'ютер, концерт, менеджер, міксер, монітор, ноу-хау, офіс, піджак, прес-реліз, радіола, рефрижератор, рок-н-рол, смог, спідометр, стрес, стюардеса, тайм-аут, таймер, твіст, тест, тостер, транзистор, трейлер, фен, фломастер, хіппі, хобі, чипси, шорти, шоу** тощо.

Англо-мовні запозичення, які сьогодні активно функціонують в україномовному обігу, стосуються, головним чином, таких галузей життя та діяльності суспільства:

- техніки: **адаптер, бампер, блокіратор, бульдозер, диспетчер, дисплей, діелектрики, екскаватор, ескалатор, комбайн, конвейер, контейнер, монітор, прожектор, пропелер, радар, резистор, рефрижератор, сканер, таймер, телетайп, трактор, трамвай, тумблер, тунель, форсунка;**
- різноманітних галузей науки: **адамсит, алгол, брусит, дальтоніди, дарвінізм, квазари, кварки, пульсари, радикал, релевантний, реплікація, статистика, факторіал, флотажія, фортран;**
- політики, державного управління, засобів масової інформації: **біль, блокада, бойкот, брифінг, домініон, ескалація, ізоляціонізм, імпічмент, істеблшмент, клерк, лідер, лобі, лобісти, мітінг, офіс, паблісіті, парламент, полісмен, преса, прес-конференція, прес-реліз, репортер, спікер, спіч;**
- економіки, торгівлі, фінансів: **аутсайдер, банкнот, бізнес, бізнесмен, блеф, бос, брокер, бум, бюджет, гангстер, демпінг, дисконт, долар, експорт, імпорт, імпортер, інвестор, копірайт, ленд-ліз, локаут, менеджер, менеджмент, рекет, стандарт, супермаркет, тендер, трест, холдингова компанія, чек;**
- сільського господарства: **аутбридинг, беркшир, брудерація, віандот, гемпшири, дренаж, інбридинг, йоркшири, компост, мульчувати, плімутрок, турнепс, фермер, шев'ют, шортгорн;**
- флори і фауни: **джунглі, джут, динго, дог, какаду, кенгуру, кола, колі, лемінг, мімікрія, мустанг, ондатра, пачулі, пінгвін, пінчер, пойнтер, поні, сетер, скусн, спаніель, тер'єр, фокстер'єр, юка;**
- мореплавства та військової справи: **аврал, базука, баркентина, браунінг, бункер, ватерлінія, вельбот, вінчестер, докер, дрейф, катер, лайнер, командос, мічман, пірс, порт, револьвер, рейд, снайпер, танк, танкер, трап, траулер, шквал, шлюпка, шрапнель, шхуна, яхта;**
- спорту: **аперкот, аут, бокс, боулінг, ватерполо, волейбол, гол, голкіпер, допінг, еспандер, жокей, каное, карт, корт, крос, матч, нокаут, нокдаун, пенальті, пінг-понг, ралі, раунд, регбі, рекорд, рекордсмен, реслінг, рефері, ринг, серфінг, сет, спаринг, спідвей, спорт, спортсмен, спринт, стайєр, старт, тайм-аут, теніс, трек, тренер, фальстарт, фініш, форвард, футбол, хокей, чемпіон;**
- одягу й тканин: **бостон, бриджі, вельвет, джемпер, джерсі, макінтош, максі, міні, мокасини, піджак, піжама, плед, плюш, пуловер, реглан, репс, светр, смокінг, тик, френч, шев'ют, шорти;**
- їжі та питва: **анчоус, біфштекс, бройлер, вегетаріанство, джем, джин, кекс, кока-кола, коктейль, ленч, лівер, лярд, міксер, пудинг, пунш, ром, ростбіф, сандвіч, спирт, торт, тост, тостер, чипси;**
- музики, мистецтва, культури: **банджо, блюз, диксиленд, гумор, джаз, імажизм, квікстеп, мюзикл, мюзик-хол, оп-арт, памфлет, панк-культура, піанола, поп-арт, портрет, продюсер, регтайм, рок-н-рол, сингл, скетч, сленг, твіст, фокстрот, фольклор, хеппенінг, хіппі, хол, шейк, шимі;**
- ігор, розваг, відпочинку: **автостоп, бар, бармен, веранда, вестерн, віст, дансінг, детектив, кемпінг, клоун, клуб, комфорт, клумба, ковбой, комікс, котедж, кросворд, круїз, парк, пікнік, покер, сервіс, сквер, слайд, спінінг, тент, фешенебельний, флірт, хобі, шоу, яхтсмен;**
- одиниць вимірювання: **акр, барель, бел, ват, галон, генрі, максвел, миля, ньютон, пінта, фарад, фунт, фут, ярд.**

Серед запозичуваних іншомовних слів звичайно розрізняють такі категорії запозичень: 1) безпосередні запозичення, в яких назва поєднується з поняттям на тій мовній основі, з якої це поняття переймається; 2) штучні запозичення – використання історичного мовного джерела, яке вже позбулося на даний час своєї живої основи.

Перша категорія запозичень ближче пов'язана з побутом, з більшою виразністю відбиває взаємини народів у різних сферах життя. Серед англо-мовних запозичень до слів першої категорії можна віднести такі, як **бампер, бармен, блеф, гейм, грог, дансінг, мюзик-хол, парк, партнер, пуловер, ринг, светр, сервіс, стюард, тунель, футбол, шампунь, шельф, шхуна** та інші. Потреба у запозиченні подібної лексики визначається поза-мовними чинниками і пояснюється тим фактом, що мова-реципієнт легко асимілювала її разом з предметами та явищами, які стали звичайними елементами україномовного середовища й безболісно ввійшли у логічну структуру української літературної мови.

На особливу увагу в рамках першої категорії запозичень заслуговують так звані слова-реалії, в яких знаходить своє відображення соціально-історичний та національно-культурний колорит іншого народу. В "Краткой литературной энциклопедии" [4: 227] термін "реалія" подано так: "Реалія ... - предмет, поняття, явище, характерне для історії, культури, побуту, життя того чи іншого народу, країни, що не зустрічається в інших народів.". Це визначення підкреслює парадоксальну, на перший погляд, властивість реалій: з одного боку, як культурно-історичний факт вони існують у мові конкретного народу і ними неможливо знехтувати при оперуванні фоновою лексикою; з другого боку, їх важко автоматично перенести в іншу мову, оскільки вони є, як правило, безеквівалентними, етнічно забарвленими одиницями і вимагають спеціального культурологічного коментаря.

Англійські реалії, які потрапили в українську мову, передаються в ній завдяки транскрипції чи транслітерації. Терміном "транскрипція" позначають відповідне (адекватне) відтворення звучання слова мови-джерела графемами мови-запозичувача, наприклад: **Бітлз, бой, джентрі, істеблшмент, кокні, конгресмен, лед-ліз, праймеріз, шейк** тощо. Домінуючим фактором при такій передачі іншомовного слова є його звучання в рідній мові. Коли ж за домінуючий фактор обирається графіка, тобто написання іншомовного слова, тоді йдеться про його транслітераційну передачу, наприклад: **вестерн, віскі, гангстер, каное, ковбой, манор, мустанг, патерностер, стерлінг** тощо.

Загалом англійську мову відносять до нефонетичних (щодо правопису) мов [5: 93], тобто таких, у яких графічна передача слова в силу історичних причин часто не відповідає його звучанню. Саме така розбіжність спонукає до необхідності пристосовувати вимову англомовного слова до фонетичної системи української мови. Інколи при цьому вагомим є написання слова. Наприклад, в англійській мові слово 'tank' вимовляється з відкритим голосним [æ], а в українській, як і в російській, через посередництво якої це слово запозичено, вживається звук [а]: танк. Вплив англійської орфографії на засвоєння цього слова безперечний. У слові 'park' в англійській мові вимовляється голосний [а :] і зовсім не вимовляється приголосний [г] після нього. Українська мова це слово засвоїла з [р] і з [а]: парк. Неповна акустична відповідність між іншомовними й українськими звуками інколи призводить до віріантності в засвоєнні іншомовних звуків українською мовою. Так, англійське 'oo' в українській мові передається двома звуками: [у] та [о], наприклад: англ. foot – укр. фут, англ. cook – укр. кок. Проблема пріоритетності транскрипції чи транслітерації переростає у проблему пріоритетності шляхів запозичення (відповідно усного чи письмового мовлення) і ще чекає на своє вирішення в історико-логічному аспекті.

Повернімося до розгляду першої категорії англомовних запозичень, які функціонують у сучасній українській мові. Варіантом цієї категорії є також та лексика, яка в силу різних обставин надійшла в англійську мову з інших живих мов і по відношенню до якої англійська мова виступає як засіб транспортування форми й поняття в інші мови, наприклад: **алігатор** (англ. alligator від ісп. el lagarto), **бумеранг** (англ. boomerang від австрал.), **горила** (англ. gorilla від афр.), **гутаперча** (англ. guttapercha від малайськ.), **джунглі** (англ. jungle від інд. jangal), **іглу** (англ. igloo від ескім.), **мохер** (англ. mohair від араб.), **піжама** (англ. pajamas від інд.), **поло** (англ. polo від тибет.), **фермер** (англ. farmer від фр.) тощо.

Друга категорія запозичень стосується, головним чином, вершин цивілізації – науки, мистецтва, організації суспільства, - тобто, таких понять, які за умовами свого існування швидко інтернаціоналізуються (бо сприяють налагодженню шляхів міжнародного обміну) і семантично мало свідчать про свою історичну основу. Для англійської мови, як і для української, друга категорія складається з великої кількості грецизмів і латинізмів, іноді комбінованих, фонетично й морфологічно пристосованих до мови, носій якої пускає їх у життя. Таким шляхом через англійську мову в український словниковий запас увійшло досить багато слів, наприклад: **аболіціонізм, вердикт, капітал** тощо.

Значну частку цієї категорії англомовних запозичень складають слова, в основі яких поєднуються дві різні за своїм початковим походженням морфеми - англійська і, як правило, грецька чи латинська, як у словах: **авто-стоп** (від авто... і англ. stop), **антифриз** (від анти... і англ. freeze), **акваланг** (від аква... і англ. lung), **телетайп** (від теле... і англ. type) і т.ін.

В історико-логічному аспекті розвитку англо-україномовних лексичних співвідношень заслуговує на увагу той факт, що у 50-х роках ХХ ст. вважалося, що безпосередній вплив мов однієї на другу є меншим, ніж традиційні способи утворення термінологічних найменувань з успадкованого етимологічного матеріалу античних мов (грецької та латини) [6: 100]. Проте порівняння реєстру слів Словника іншомовних слів 1955-го року видання зі Словником іншомовних слів 1985-го року видання свідчить, що з 242 нових англомовних поповнень останнього переважно більшість складають саме прямі запозичення. Відсоток новозапозиченої термінологічної лексики, яка містить у собі грецькі чи латинські кореневі морфеми, є значно меншим.

Деякі англомовні слова, входячи в мову-запозичувач, зберегли нехарактерні для неї фонетичні й граматичні риси і тому відчутно сприймаються як чужинці, як, наприклад, невідмінювані в українській **бунгало, віги, віскі, генрі, гікорі, гризлі, денді, дербі, динго, іглу, інтерв'ю, какаду, каное, кенгуру, кокні, командос, леді, лорі, манкі, міс, ноу-хау, пабліситі, поло, ралі, торі, фоб, хобі, шимі** тощо. Проте у переважній більшості англомовні запозичення, як правило, підпорядковуються графічній, звуковій та граматичній системам мови, яка їх приймає (цей процес називається графічною, фонетичною та граматичною асиміляцією).

Найбільш широко запозичуваними є повнозначні слова. Переважаючою серед англомовних запозичень є група іменників. Вони утворюються, головним чином, від англійських іменників, зберігаючи в цілому граматичну форму. Проте часом при запозиченні іменників зустрічаються випадки засвоєння множини, що набула значення однини. Порівняймо укр. **бутси** "футбольні черевики" (однина – бутс) з англ. boots "черевики" (однина – boot), укр. **кекс** у формі однини з англ. cakes (вимовляється [keiks]), яке є формою множини слова cake "торт";

тістечко". Аналогічною є ситуація зі словами **біфштекс, ватервейс, герлс, кліпс, лімберс, пілерс, пірс, степс, топтимберс** тощо.

Цікаво, що в переважній більшості випадків важко стверджувати напевно, від якої саме частини мови походить запозичене слово: від іменника чи дієслова. Причиною є такий активний в англійській мові спосіб словотворення, як конверсія, яка зумовлює однаковість форми двох слів при одночасній їх належності до двох різних частин мови. Порівняйте: **блеф** (англ. імен.bluff, дієсл.to bluff), **дисплей** (англ. імен.display, дієсл.to display), **імпорт** (англ. імен.import, дієсл.to import), **ліфт** (англ. імен.lift, дієсл.to lift).

Можуть запозичуватись також прикметники, які звичайно в цьому разі набувають словотворчих прикмет української мови: **комфортабельний** (від англ. comfortable), **лояльний** (від англ. loyal), **резистивний** (від англ. resistive), **релевантний** (від англ. relevant), **фешенебельний** (від англ. fashionable). Проте у ряді випадків запозичені прикметники перетворюються в українській мові на іменники: англ. pink (рожевий) перетворилося на **пінк** (рожева фарба з окисів олова і хрому), musical (музичний) – на **мюзикл** (музичний сценічний чи кінематографічний твір), reverse (зворотний) – на **реверс** (зворотний бік медалі ...) тощо. Подібне перетворення відбувається з англійськими прикметниками та дієслівними формами, які мають закінчення –ing: **блюмінг, крекінг, дриблінг, рейтинг, реформинг, спаринг, стопінг** тощо.

Цікавим є запозичення різноманітних словосполучень (двох повнозначних частин мови чи повнозначної та службової частин мови), які в українському варіанті передаються іменниками: **гомруль** (англ. home + rule), **нокаут** (англ. to knock, ударити + out, за межами), **нокдаун** (англ. to knock, ударити + down, вниз), **аврал** (англ. over, наверх + all, всі), **ноу-хау** (англ. know, знати + how, як). Деякі іменники виникли як результат запозичення складних слів, наприклад: **банкнота** (англ.bank-note), **голкипер** (англ. goal-keeper), **букмекер** (англ. book-maker), **піджак** (англ. rea-jacket) тощо. Окрему групу утворюють запозичення, які виникли в англійській мові як абрєвіатури, а в українській мові використовуються як терміни, наприклад: **алгол** (від англ. **al**gorithmic language), **каф** (від англ. cost and freight), **лазер** (від англ. light amplification by stimulated emission of radiation), **фортран** (від англ. **form**ula translation).

Серед англомовних запозичень є ряд таких, які в мові-оригіналі походили від власних назв, але в широкий вжиток в українській мові ввійшли як загальні назви, в основі яких лежать асоціації за суміжністю. Наприклад, добре відоме слово **бойкот** (англ. boycott) у значенні "припинення стосунків з ким-небудь як міра покарання, знак протесту та ін." походить від прізвища капітана Бойкотта, ірландського поміщика, до якого його орендарі в 1879 р. вперше застосували тактику "бойкотування". Аналогічним є походження слів: **хуліган** (англ. hooligan), яке було прізвищем родини англійських злочинців, **ловелас** (англ. Lovelas), в основу якого покладене ім'я головного героя роману Річардсона "Кларісса Гарло", що стало прозивним для позначення залищальника, спокусника. Звичне слово **вокзал** (англ. Vauxhall) виявляється насправді назвою парку і закладу для розваг у XVIIст., що належав Джейн Вокс. А слово **бедлам** (англ. bedlam, від Bethlehem - Віфлеєм) утворилося за назвою лікарні ім.Марії Віфлеємської у Лондоні, згодом – психіатричної лікарні.

Іншим зразком перенесення власної назви на загальне поняття є слова, переважно іменники, які ввійшли у переносний вжиток для позначення предметів, що отримали свої назви за ім'ям винахідника чи власника. Згодом їх переносність забулась і вони зробилися словами з прямим значенням, наприклад: **браунінг** (за ім'ям конструктора Browning), **ватман** (за прізвищем фабриканта Whatman), **сандвіч** (за прізвищем лорда Сандвіча, запеклого картьєра, що додумався харчуватися бутербродом з двох складених шматків хліба з маслом і якою-небудь закускою між ними, щоб не відриватись від гри і не забруднювати пальців їжею), **френч** (за прізвищем англійського генерала, учасника бурської і першої світової війни), **пульман** (за прізвищем американського винахідника спальних вагонів) тощо.

Деякі власні назви закріпилися в назвах речовин, мінералів: **адамсит, бентоніт, дальтоніди, найлон**.

До цього списку можна додати назви природних і суспільних явищ, процесів, утворені від англійських власних назв: **дальтонізм** (особливість зору) - від прізвища фізика Дальтона, **дарвінізм** (матеріалістичне вчення про еволюційний розвиток живої природи) – від прізвища природознавця Ч.Дарвіна, **дербі** (назва змагань для баских чистокровних трирічних скакових коней) – за прізвищем графа Дербі, який уперше організував такі скачки в 1780 році, **мерсеризація** (спосіб обробки бавовняних тканин чи інших целюлозних матеріалів) – від прізвища винахідника Дж. Мерсера.

На завершення дослідження варто підтвердити фактами дієвість згаданого на початку аспекту перетвореного відображення в логічній ієрархії мови історичної хронології появи запозичень. Так, порівняння реєстрів двох словників іншомовних слів, які вийшли на Україну з перервою у 30 років (1955 р. та 1985 р.), подає зразки переосмислення значень деяких запозичень і закріплення у вжитку більш пізніх, а не ранніх значень. Наприклад, нині є більш актуальним значення слова **клерк** як службовця контори (історично друге за послідовністю), а не як письменника при нотаріусі (1955 р.). А слово **крекер** (від англ. 'crack', розщеплювати) тепер частіше вживається у значенні "сухе печиво, виготовлене з пшеничного борошна і жиру на дріжджах", те ж значення, яке закріплювалося за цим словом у словнику 1955 р. – "апарат, що служить для розщеплення аміаку на водень і кисень", - залишилось функціонувати як омонімічний термін. Аналогічним чином англомовне слово **слайд** (від англ. 'slide', ковзати), яке спершу потрапило в українську мову в значенні "рухоме сидіння для гребця в перегонному човні", пізніше затвердилося у значенні "кольоровий діапозитив". Історичне переосмислення значення відбулося також зі словом **монітор** (від англ. 'monitor', контролювати), яке спершу асоціювалося з назвою певного типу броньованого військового корабля, а пізніше набуло значно ширшого розголосу в значенні "пристрій для візуального контролю".

Підводячи підсумки усього вищесказаного, слід наголосити, що окреслені контури проблеми функціонування англійських запозичень у сучасному лексичному складі української мови засвідчують непересічну роль взаємодії цих двох мов. Усвідомлення глибини історичних коренів української літературної мови ніяк не заперечує сприйняття її лексичного складу як відкритої системи, що постійно еволюціонує і поповнюється. Причому розвиток її детермінується реальними поліфункціональними запитами як у межах самої країни, так і в її інтернаціональних зв'язках. Узагальнений погляд на процеси входження англійської лексики у широкий україномовний вжиток, які мали і мають місце нині, переконують, що у словниковому складі української літературної мови фіксуються тільки об'єктивно виправдані запозичення, а істина про їх доцільність народжується тільки з плином часу, у взаємодії історичного й логічного, а не в затятій боротьбі "за" чи "проти".

*****

1. Словник іншомовних слів. – К.: Головна редакція УРЕ, 1985. – 966 с.
2. Словник іншомовних слів. – К.: Держполітвидав, 1955. – 829 с.
3. Шмелев Д.Н. Современный русский язык. Лексика. - М.: Просвещение, 1977. – 335 с.
4. Краткая литературная энциклопедия: В 9 т. - М.: Сов.Энциклопедия, 1962-1978. - Т.6.
5. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад. – Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
6. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – К.: Радянська школа, 1955. – 248с.

Матеріал надійшов до редакції 20.03.2000 р.

Мисечко О.Є. Історико-логічний аспект проникнення англійських запозичень у сучасну українську мову.

В статті досліджується дія діалектичного принципу єдності історичного та логічного в процесі поповнення словникового складу української мови. Аналізуються причини, функції та місце лексичних запозичень з англійської мови в українській.

Myssechko O.Ye. Historical-Logical Aspect of Penetration of English Borrowings into the Modern Ukrainian Language.

The article deals with the effect of the general dialectical principle of the unity of historical and logical on the process of enlarging the lexis of the Ukrainian language. Under analysis are reasons, functions and the role of English lexical borrowings in the Ukrainian language.